

Asia: VN/1972/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston koulutuspoliittiseksi selonteoksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Suomen kesäyliopistot kiittävät lausuntomahdollisuudesta. Selonteko on muodoltaan melko pitkä ja kaipaisi selkeyttämistä ja tiivistämistä. Pitkän aikavälin tavoitteet ovat koulutuspoliittisessa selonteossa kunnianhimoisia ja niiden saavuttamiseksi tulisi taata riittävä rahoitus. Työikäisten ammatillisen osaamisen päivittämisessä ja täydentämisessä tulisi huomioida vahvemmin myös vapaan sivistystyön tarjoamat mahdollisuudet. Ympäri vuoden toimivat kesäyliopistot järjestävät laadukasta työelämälähtöistä koulutusta edullisesti ja joustavasti.

Koronapandemian vaikutukset suomalaiseen koulutusjärjestelmään jäävät selonteossa huomiotta, pandemia muuttanee koulutusjärjestelmää ja opiskelutapoja pysyvästi ja esimerkiksi kesäyliopistot voivat olla tukemassa digitaalisessa ympäristössä tapahtuvan jatkuvan oppimisen kehittämistä.

Selonteossa on useita lukuja, joissa vapaata sivistystyötä ja sen antamia mahdollisuuksia ei esitetä hyödynnettävän hyvinvoinnin ja osaamisen ylläpitäjinä. Toivomme, että selonteon jatkokäsittelyssä kiinnitetään asiaan huomiota (mm. väestömuutos, maahanmuuttajataustaisten koulutus luvut).

Selonteossa todetaan koulutuksen maksuttomuuden edellyttävää merkittävää julkista panostusta koulutukseen tulevana vuosina (s.14). maksuttomuuden periaatteen tulisi ulottua myös omaehtoiseen opiskeluun vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Nykytilanteessa kesäyliopistojen rahoitus on toimintaan nähden alimitoitettu ja opintomaksut osalle kansalaisista liian korkeita, mikä on johtanut eriarvoistumiseen.

Selonteon sivulla 15 todetaan väestön ikääntymisen kasvattavan julkisia menoja. Vapaan sivistystyön opintotarjonnalla voidaan kuitenkin lisätä ikääntyvän väestönosaan fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä hyvinvointia ja ennaltaehkäistä ennenaikaista raihaistumista ja tätä kautta säästää julkisia varoja terveyspreventiivisin keinoin.

Kommentit lukuun 2. Visio/tavoitetila – koulutus ja tutkimus kohti 2040-lukua

-

Kommentit lukuun 3.1 Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.2 Toinen aste

-

Kommentit lukuun 3.3 Korkeakoulut

-

Kommentit lukuun 3.4 Tiede ja tutkittu tieto

-

Kommentit lukuun 3.5 Vapaa sivistystyö

Vapaassa sivistystyössä hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen tuo vahvemmin näkyväksi Suomessa toimivien kesäyliopistojen laadukkaat koulutukset. Ympäri vuoden toimivat 19 kesäyliopistoa järjestävät kaikille avoimia tietopainotteisia koulutuksia myös alueellisiin koulutustarpeisiin. Pitkäjänteinen koulutuksen suunnittelu vapaassa sivistystyössä edellyttää ennakoitavaa rahoitusta ja kesäyliopistojen osalta myös valtionrahoituksen rahoitusvajeen (v. 2019 vaje oli 54,6 %) pikaista korjaamista. Esitämme, että selonteon sivulla 40 kuvattuihin toimenpiteisiin lisätään tavoite vahvistaa rahoitusta, jotta opintomaksut eivät luo osaamisen kehittämiseksi esteitä ja eriarvoista kansalaisia.

Eryisesti kiitämme toimenpidettä, selvittää mahdollisuuksia liittää vapaan sivistystyön osaamiskokonaisuuksia osaksi kansallista osaamisen viitekehystä, tämän toteuttaminen vahvistaa ja selkeyttää vapaassa sivistystyössä tehtyjen opintojen asemaa osana koulutusjärjestelmää.

Kommentit lukuun 3.6 Jatkuva oppiminen – työuran aikainen oppiminen

Osaamistarpeiden ennakointia tulisi kehittää yhteistyössä eri toimijoiden kanssa ja järjestelmällisemmin hyödyntää tuloksia koulutussuunnittelussa.

Jatkuvan oppimisen järjestelmän kehittämisessä tulisi entistä vahvemmin huomioida vapaassa sivistystyössä järjestettävä koulutus ja oppilaitosten mahdollisuudet toteuttaa osaamistarpeisiin räätälöityä koulutusta joustavasti ja edullisesti.

Kesäyliopistot ovat opintotarjonnallaan vahvasti mukana nostamassa korkeakoulutuksen saavutettavuutta järjestämällä avoimen korkeakoulun opintoja monipuolisesti eri oppiaineissa myös niillä paikkakunnille, jossa ei muuten olisi korkeakoulutoimintaa.

Kommentit lukuun 3.7 Opetus-, ohjaus- ja muu henkilöstö

-

Kommentit lukuun 3.8 Taide- ja kulttuurikasvatus ja -opetus ja taiteen perusopetus

-

Kommentit lukuun 3.9 Opintotuki

Toivomme varmistettavan, että aikuisten opiskelumahdollisuudet turvataan riittävin opintososiaalisin eduin, jotta työelämänaikainen uranvaihto, täydennyskouluttautuminen ja tutkinto-opiskelu olisivat mahdollisia kaikille.

Kommentit lukuun 3.10 Ruotsinkielisen koulutuksen tilanne, tavoitteet ja toimenpiteet

-

Kommentit lukuun 3.11 Maahanmuuttajataustaisten oppiminen ja oppimispolut

Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden opinnoissa eteneminen edellyttää vahvoja perustaitoja ja kielitaitoa. Luvussa tulisi pohtia myös vapaan sivistystyönoppilaitosten roolia ja asemaa kotoutumis- ja kielikoulutusten järjestäjinä, näkökulma jää nyt selonteosta uupumaan. Luvussa todetaan (s. 55), että maahanmuuttajataustaiset ovat aliedustettuja korkeakouluissa, heidän asemaansa voisi vahvistaa myös vapaan sivistystyönoppilaitoksissa.

Kommentit lukuun 4. Koulutus- ja tutkimusjärjestelmän tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat

Väestönmuutosta käsiteltäessä tulisi pohtia myös vapaan sivistystyönoppilaitosten roolia, esimerkiksi ikääntyvässä kunnassa vapaan sivistystyön rooli korostuu osaamisen ylläpitäjänä.

Österman Tuija

Suomen kesäyliopistot ry - sekä yhdistykseen kuuluvat 18 kesäyliopistoa